

Bohatý rok České asociace

Podzimní výjezdní zasedání prezidia ČAS a předsedů a předsedkyň sekcí a regionů proběhlo od 31. října do 2. listopadu v Luhačovicích.

Stěžejním tématem byly aktuální problémy ošetrovatelství, především nedostatek všeobecných sester a zdravotnických asistentů ve zdravotnictví. (Podle odhadů ČAS chybí nyní v českém zdravotnictví na 5 tis. všeobecných sester a zdravotních asistentů). Významná byla účast ministra zdravotnictví T. Julínka, který společně s prezidentkou ČAS D. Juráskovou a tiskovým mluvčím ministerstva T. Cikrtem vystoupil na tiskové konferenci zorganizované ČAS. Třídenní jednání sester jsme zaznamenali bod po bodu.

Aktivita prezidia ČAS v r. 2008

Zprávu o činnosti prezidia podala prezidentka ČAS Mgr. Dana Jurásková, PhD., MBA. Uvedla, že od 1. ledna spravuje ČAS národní indikátor kvality Prevence pádů a zranění pacienta/klienta a jeho řešení (více na www.cnaa.cz). ČAS v průběhu roku provedl a vyhodnotil 4 audity kvality v léčebnách dlouhodobě nemocných a současně zaregistroval další žádosti o audit v příštím roce (k říjnu již 22 žádostí). Další významnou aktivitou, která se rozeběhla formou seminářů po celé republice, je Projekt 2008 zaměřený na kvalitu péče v ošetrovatelství. (Průběžně Florence, roč. 2008).

Došlo k navázání nebo rozšíření spolupráce ČAS s dalšími subjekty (např. CzechMed, Národní referenční centrum, společnost Koalice pro zdraví a zdravotnická zařízení kraje Vysočina). D. Jurásková konstatovala, že se začíná více rozvíjet spolupráce i s lékaři (mj. jiné díky dobré práci nové sekce primárních sester). ČAS věnovala v tomto roce značnou pozornost **komunikaci s veřejností** (prostřednictvím masových médií – 4 tiskové konference) a zároveň usilovala o další vzdělávání členů podporou odborných časopisů (zvláště Florence, která je mediálním partnerem ČAS) a knižní produkce.

Členská základna ČAS v tomto roce vzrostla (k datu zasedání o 1710 členů a členek) a přicházejí žádosti o založení nových sekcí (např. sekce studentů).

Spolupráce ČAS s ministerstvem zdravotnictví

Tento rok zintenzivnila **spolupráce** ČAS s ministerstvem zdravotnictví. ČAS se prostřednictvím prezidentky nebo dalších zástupců podílí na práci významných poradních orgánů ministerstva (Kolegium ministra, Oborová komise IGA, Rada poskytovatelů Akreditační komise a zkušební komise a nyní bude ČAS přizvána i do pracovní skupiny, která řeší Sazebníky výkonů a zabývá se i jejich úhradou od pojišťoven). Společně se podílejí na probíhající přípravě setkání představitelů ošetrovatelství zemí EU (Meeting of Chief Nursing Officers) a výzkumné studii (inkontinence). Od září proběhly dvě informační schůzky prezidentky ČAS s ministrem zdravotnictví, celkem třikrát navštívil ministr zdravotnictví jednání předsedkyň sekcí.

Plán ČAS na rok 2009

V únoru se bude konat již zmíněné setkání „hlav“ ošetrovatelství jednotlivých zemí - Meeting of Chief Nursing Officers, na kterém se ČAS organizačně spolupodílí. Na květen je premiérově naplánován zábavně vzdělávací Festival ošetrovatelství pod širým nebem, na 11. června oslavy Mezinárodního dne sester, v listopadu se uskuteční podzimní (jediná) konference, jejíž téma se bude řídit mottem vyhlášeným ICN.

Průběžně poběží další práce na personálních standardech, významná je mezinárodní spolupráce na všech akcích, které se týkají pracovních sil (např. Zelená kniha EU). ČAS bude

nadále (i ekonomicky) podporovat vybrané odborné publikace, bude vydávat vlastní tiskoviny, standardy péče apod.

Co jsme zaznamenali z prezentací pracovních skupin

D. Jurásková uvedla, že **pracovní skupina soudních znalců** si během letošního roku především vyjasnila kompetence. Na základě zákona o soudních znalcích vypracuje kritéria pro soudní znalectví v oboru ošetrovatelství, podle nichž bude ČAS hodnotit činnost soudních znalců, svých členů. Skupina bude mít dohled nad vzděláváním soudních znalců a jejich zkušenosti bude implementovat do norem ČAS. V této souvislosti se D. Jurásková zabývala formou nominace člena ČAS na soudního znalce (např. kdo a za jakých podmínek ho navrhuje). Uvedla, že zatím jsou jmenováni soudní znalci ve specializaci ošetrovatelství. Podrobnější informace, včetně jmenného seznamu členů pracovní skupiny lze nalézt na www.cnaa.cz

Pracovní skupina pro dohodovací řízení pod vedením Miloslavy Machovcové mj. usiluje o to, aby se sestry staly skutečnými nositelkami pracovních výkonů, které provádějí a za které jsou odpovědné. Vytvořila proto dotazník a z reakcí sester (odpovídaly sestry prostřednictvím sekcí ČAS) skupina sestavila přehled výkonů, které již nyní provádí sestra, ale nositelem výkonu je jiný zdravotnický pracovník, často lékař. Tento materiál poslouží jako podklad pro připravovaný sazebník výkonů. (Viz níže)

Mgr. Dita Svobodová v referátu o činnosti **pracovní skupiny pro kvalitu péče** uvedla, že spravuje tzv. řízenou dokumentaci, pracovní postupy a směrnice, které ČAS vydává a zveřejňuje na svých webových stránkách (www.cnaa.cz). Představila plán na rok 2009, v němž mezi stěžejní úkoly bude patřit domácí péče (koncepce, popis, dokumentace), dále obecný popis auditu a poskytování odborných auditů ze strany ČAS. Budou vypracovány další standardy ošetrovatelské péče (Překlad pacienta, PEG, Inkontinence pacientů).

Z. Mikšová referovala o činnosti **Pracovní skupiny pro vzdělávání** (hodnocení vzdělávacích programů, účast na jednání MZ ČR, kde se řešil nedostatek sester, aktivní účast na přípravě a organizaci školicích akcí, účast na připomínkovém řízení k Vyhlášce č. 39/2005 Sb.)

Nová vyhláška MZČR č. 321/2008 Sb. s inovovanou tabulkou kreditů

Přehled legislativních norem k ošetrovatelství, které byly přijaty v tomto roce, provedla PhDr. Michaela Hofštetrová-Knotková, náměstkyně ředitelky NCONZO Brno. (Viz www.mzcr.cz). Informovala, že legislativním řízením prošla novela vyhlášky č. 423/2004 Sb., která má nyní název vyhláška č. 321/2008 Sb. Tento dokument je pro zdravotníky nelékaře velmi důležitý, protože přesněji definuje a popisuje jejich celoživotní vzdělávání na základě předchozí praxe. Součástí vyhlášky je „tabulka kreditů“ (aktuálně na www.nconzo.cz), kde došlo ke změnám v počtu kreditů udělovaných za jednotlivé formy vzdělávání. Tato novela, se ale bohužel dostala v některých bodech do rozporu ze zákonem č. 96/2004 Sb., a proto by od ledna 2009 měla platit její přepracovaná verze, tzv. technická novela. Pro praxi do té doby platí, že se za akce pořádané do 28. 8. 2008 započítávají kredity podle „staré“ vyhlášky a od tohoto data podle vyhlášky nové (č. 321/2008 Sb.)

„Kauza Chittussiho ulice“

Disciplinární komise podala zprávu o projednávání případu „Chittussiho“. Ve Florence č. 9/2008 jsme o důvodech, proč ze všech funkcí ČAS odstoupila asistentka ředitelky nemocnice v Chittussiho ulici v Praze Bc. Milada Appeltová, informovali. Připomínáme, že prezidium ČAS přivítalo její rozhodnutí odstoupit z funkcí v přesvědčení, že její komentář ke zveřejněným údajným nedostatkům v péči o pacienty v LDN na stránkách deníku MfD, byl nevhodný. Vzhledem k jejímu vysokému postavení (viceprezidentka) bylo tím poškozeno dobré jméno Asociace a zdravotníků vůbec. Na druhé straně - k předmětné záležitosti (kvalita

ošetřovatelské péče v LDN nemocnice) se prezidium vyjádřit nemůže, neboť jeho žádost o provedení odborného ošetřovatelského auditu ve jmenované LDN byla ze strany nemocnice zamítnuta (s vysvětlením, že byly v LDN pojišťovnou provedeny již dva audity, které údajně neshledaly nedostatky). Disciplinární komise proto sdělila, že tím celou kauzu pro ČAS uzavírá.

Zdravotnický asistent – omyl?

Nikoli omyl. Tak to vidí ředitelka SZŠ a VZŠ v Olomouci PhDr. Zdena Mikšová, která v Luhačovicích hovořila o tom, jaké jsou reálné kompetence zdravotnických asistentů ve srovnání s odborností všeobecné sestry. Přínos zdravotnického asistenta pro praxi hodnotí na základě toho pozitivně a dodává, že ze škol vycházejí kvalitní absolventi, neboť vzdělání je dobře postaveno. Mezi negativa patří, že nenastupují do praxe. Je třeba analyzovat důvody, proč tomu tak je.

Maratón sekcí a regionů

Na sněmu představili své letošní výstupy všechny předsedkyně a předsedové sekcí a regionů. Základem byly samozřejmě vzdělávací odborné akce nejrůznějšího typu. Některé jsou organizovány jako samostatné, jiné ve spolupráci s lékaři, kdy je sesterská sekce součástí lékařské konference. Oba způsoby mají své výhody a nevýhody. Dále pokračuje trend přiblížení se „terénu“, tedy snaha, aby sestra nemusela dojíždět na konferenci, ale naopak, aby přednášející zavítali tam, kde mají své posluchače. Účast na akcích je stále vysoká, třebaže jich přibývá a je stále větší výběr. Oproti minulým letům posilují manažerská a psychologická témata, v odborném směru pak aktuální témata (nyní kupříkladu TBC, infekční nemoci, multikulturní ošetřovatelství).

Mnohé z akcí jsou navštěvovány některou z členek prezidia.

Vedle konferencí plní sekce další úkoly, například sekce domácí péče opět ohlásila aktualizovaný seznam agentur domácí péče. Dobře se rozjela mladá sekce primárních sester, sekce odborných učitelek změnila název na pedagogickou sekci. Poměrně časté a oblíbené jsou tematické zájezdy do zahraničí, kde sestry zajímá vedle odborné, také problematika právní a kulturní.

České sestry na mezinárodním fóru

Vzdělávací akce ČAS mají podobně jako v minulém roce i mezinárodní rozměr – do Čech jsou zváni zahraniční účastníci, anebo se zástupci sekcí a prezidia zúčastňují mezinárodních konferencí v zahraničí (např. konference WENR – Vídeň, 2008, zasedání ICN – Ženeva, 2008). Na těchto akcích, kde bývá i aktivní účast, obvykle sestry srovnávají naše podmínky se zahraničními. Mohou kompetentně potvrdit, že nedostatek sester je celosvětový problém a hledání regulačních mechanismů je úkolem všech.

Velkým tématem ve Vídni byla problematika nemocných HIV pozitivních. Mezinárodní auditorium vyslechlo i české zkušenosti s léčbou a péčí o tyto pacienty. Členka prezidia ČAS K. Moravcová, která se konference zúčastnila, uvedla, že ve srovnání kvality péče zúčastněných zemí se naše statistická data nejvíce blíží rakouským.

O letošní konferenci WENR, které se zúčastnilo na 250 sester, referovala V. DiCara. Uvedla, že cílem všech sester je ošetřovatelství založené na důkazech dané výzkumem. Hlavní letošní téma konference bylo Management chronických onemocnění. Předsedkyním sekcí předala velmi důležitou adresu pro ty sestry, které by chtěly publikovat v zahraničním odborném tisku: **Pokyny pro publikování v zahraničních časopisech** – www.NurseAutorEditor.com DiCara se domnívá, že je třeba, aby se české sestry ve WENR zviditelnily. V té souvislosti informuje o dvou nejbližších tématech a nabízí úvahu, zda se nezúčastnit:

r. 2009, Athény – sympózium o bezpečnosti pacienta;

podzim 2010 Rotterdam – konference Senioři – budoucnost péče.

Projekt 2008

Celkovou bilanci projektu přednesla manažerka projektu L. Šnajdrová, s tím, že do této doby proběhly 4 akce ve 14 krajích. Tiskem vyšly: Prevence pádu a zranění pacienta/klienta a jeho řešení, Pracovní postup Preanalytická fáze laboratorních vyšetření, Metoda pro stanovení počtu a kvalifikačního zastoupení ošetrovatelského personálu na standardních ošetrovatelských jednotkách pro dospělé oborů interních, chirurgických, gynekologie a porodnictví, ošetrovatelských a pobytových lůžkách jako východisko pro vytvoření standardu personálního vybavení daného pracoviště. Pracovní postup – Výživa hospitalizovaných pacientů/klientů se v tuto chvíli připravuje do tisku.

PhDr. Karla Pochylá uvedla svou krátkou informaci trefnou glosou: „Nestačí říkat, že sester je málo, ale že sester je málo o tolik a tolik. Připomenula, že dílčím výsledkem projektu ČAS je Metoda pro stanovení počtu a kvalifikačního zastoupení ošetrovatelského personálu, která umožňuje stanovit standard personálního vybavení standardních ošetrovatelských jednotek pro dospělé a jeho naplněním vytvořit podmínky pro provádění kvalitní ošetrovatelské práce. (Viz www.cnaa.cz nebo Florence č.11/2008. Řešitelé nabízejí možnost uskutečnění seminářů, na kterých budou účastníci seznámeni s hlavními principy metody, včetně praktických nácviků jejího využití (pochyla.k@seznam.cz)

Co řekl ministr Julínek sestřám

Host jednání, ministr zdravotnictví Tomáš Julínek, konstatoval, že se ČAS vypracovala ve zdatnou organizaci a vyjádřil důvěru, že nedostatek sester vyřeší dobře. Vzájemnou součinnost ČAS a MZ ČR při řešení problémů ošetrovatelství a zdravotnictví považuje za nutnou, ale také limitovanou. Řekl, že on, jakožto ministr zdravotnictví, partnerem ČAS je, ale má omezené kompetence.

Faktický nedostatek sester u lůžka je trend, který trvá už delší dobu. Ministr upozornil na to, že v ČR je poskytováno stále více lůžkové péče než ve vyspělých evropských zemích. Restrukturalizace lůžkové péče s cílem jejího zredukování přinese samozřejmě i snížení potřeby ošetrovatelského personálu. Na Oddělení vzdělávání a výzkumu MZ ČR bylo analyzováno, proč 90 % zdravotnických asistentů letos nastoupilo do dalšího vzdělávání. T. Julínek východisko ze situace vidí: „Musíme prověřit efektivitu vzdělávacího systému, chceme jednat s ministerstvem školství na úrovni náměstků a pozvat děkany vysokých škol. Budeme navrhovat rozšíření kombinované formy studia a zkrácení studia pro absolventy studia všeobecná sestra.“

Odchody našich zdravotníků do ciziny nehrají na úbytku sester v praxi roli - více sester k nám přišlo než odešlo (přišlo 2900 ze států EU a 65 z nečlenských států).

Požadavek na zvýšení platů je u zdravotníků nelékařů podle ministra legitimní. Zopakoval svoji myšlenku o prospěšnosti zrušení tarifních platových tabulek, a jejich nahrazení nepodkročitelnými minimálními limity. S D. Juráskovou se shodl na potřebě zvýšení úhrady za práci sester od zdravotních pojišťoven a upravení zdravotně pojistných plánů. Ministerstvo připravilo potřebné změny v novele zákona č. 48/1997 Sb., které umožní provést změny v tzv. „úhradové vyhlášce“ a více zaplatit jiného nositele výkonu než lékaře. Rovněž by měla být navýšena tzv. „indexace výkonu“ nelékařských zdravotnických pracovníků s ohledem na dosaženou kvalifikaci a odpovídající mzdu, což ve svém důsledku znamená zvýšení mzdy nelékaře ve výkonu.

Dále pomůže nový sazebník výkonů, který navyšuje cenu práce nelékařů. Zde se rovněž osvědčila spolupráce s ČAS, takže mohou být reálně překalkulovány výkony, které provádějí lékaři směrem k sestřám. Proto je důležité vytipování výkonů, které spadají do kompetence sester. Ministr se chce zaměřit i na zlepšení využití stávajících prostředků nemocnic k lepšímu

ohodnocení práce sester. „Uložil jsem ředitelům přímo řízených organizací, aby se zaměřili na stabilizaci ošetrovatelského personálu a aby hledali další možnosti, jak si tuto klíčovou pracovní sílu udržet.“

Další změnou, se kterou T. Julínek přichází, je posílení kompetencí sester. Řekl, že se připravuje novela příslušné vyhlášky, kde je možné dohodnout se s ostatními organizacemi včetně lékařských společností na výkonech, kterými lze pověřit absolventa vysokoškolského studia nebo se specializací.

Ze závěrečného slova D. Juráskové

„Tři dny byly naplněny. Sestry se zodpovědně na akci připravily a udělaly kus poctivé práce. Zadarmo nebo za malé peníze děláte neuvěřitelné věci. Děkuji vám i organizátorům!

Text Jarmila Škubová